K. Ü. Kastamonu Eğitim Dergisi 23 (4), 1629-1642

Negatif Duygunun Siber Zorbalık ve Mağduriyete İlişkin Yordayıcı Rolünün İncelenmesi

Investigating The Predictive Role Of Negative Affect On Cyber Bullying and Victimization

Adem PEKER
Atatürk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ABD, Erzurum/Türkiye

Makalenin Geliş Tarihi : 04.06.2014 ***Yayına Kabul Tarihi: 15.01.2015***

Özet

Bu araştırmanın amacı negatif duygunun siber zorbalık ve mağduriyet üzerindeki yordayıcı etkisini incelemektir. Araştırmanın örneklemini Erzurum ilinde öğrenim gören 360 ortaokul öğrencisi oluşturmaktadır. Katılımcılara Negatif Duygu Ölçeği ile Siber Zorbalık Envanteri uygulanmıştır. Negatif duygu ile siber zorbalık ve mağduriyet arasındaki ilişkileri incelemek için yapılan korelasyon sonucunda siber zorbalık ve siber mağduriyetin negatif duygu ile pozitif ilişkili olduğu görülmüştür. Araştırmanın sonucunda negatif duygu örtük değişkeninin (NGD) siber zorbalık (SZ) ve siber mağduriyet (SM) örtük değişkenini pozitif yönde ve anlamlı olarak yordadığı ortaya çıkarılmıştır. Bununla birlikte NGD örtük değişkeninin SZ örtük değişkeninin %7'sini ve SM örtük değişkeninin de %8'ini açıkladığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler*: Negatif duygu, siber zorbalık ve mağduriyet*

Abstract

The aim of this study is to investigate the predictive effect of negative affect on cyber bullying and victimization. Participants were 360 secondary school students who were enrolled in different secondary schools at Erzurum. In this study, Negative Affect Scale and The Revised Cyberbullying Inventory were applied. In correlation analysis, engagement in cyber bullying and exposure to cyber bullying were found positively related to negative affect. According to path analysis results, cyber bullying and cyber victimization was predicted positively by negative affect. According to results, negative affect (NGA) predicted positively cyber bullying and accounted for 7 % of the cyber bullying Results from structural equation modelling indicated that negative affect (NGA) predicted positively cyber victimization and accounted for % 8 of the cyber victimization.

Key Words*: Negative affect, cyber bullying, cyber victim*

1. Giriş

Gelişen dünyada bilgi ve iletişim teknolojileri, iletişimi artırmak ve bilgi paylaşımını kolaylaştırarak bilgiye ulaşma olanağını çoğaltmak gibi işlevlere sahiptir. Bu doğrultuda bilgi ve iletişim teknolojileri günümüz eğitim hayatında ve eğitim ortamında önemli değişikliklere yol açmaktadır. Yeni teknolojiler ve özellikle de internet, öğrencinin bilgiye ulaşma ve kullanma becerilerini geliştirmeye katkıda bulunmaktadır. Bugün gelinen noktada bilgi ve iletişim teknolojileri eğitim öğretimde teknolojiyi iyileştirme, öğrenmeyi kolaylaştırma ve kalıcı yapma gibi değişimleri eğitim ortamına yansıttığı görülmektedir (Peker, 2013a).

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin bireysel ve sosyal hayat ile eğitim ortamını etkileyen bu olumlu kullanımının dışında uygun olmayan kullanımı da söz konusu olabilmektedir. Özellikle bu teknolojik araçları yoğun bir şekilde kullanan öğrenciler birbirlerini tehdit etme, aşağılama, dalga geçme, bir kişi ya da grubu kötüleme, başkalarının sosyal paylaşım sitelerine izinsiz girme veya şifrelerini kırma gibi olumsuz bir şekilde kullanabilmektedir. Öğrenciler arasında bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanarak yapılan bu olumsuz davranışlar siber zorbalık olarak ifade edilmektedir.

Willard (2007) siber zorbalık davranışları, internet ve diğer iletişim araçlarını kullanarak başkalarına kasıtlı şekilde zararlı ve hoş olmayan mesajlar veya resimler gönderilmesi olarak tanımlanmaktadır. Patchin ve Hinduja 'a (2006) göre siber zorbalık, bilgi ve iletişim araçları vasıtasıyla zararlı ve kırıcı mesajlar yollayarak diğerlerini taciz etme olarak belirtmektedir. Shariff ve Gouin (2005) siber zorbalık davranışları, cep telefonu, web siteleri, chat odaları gibi elektronik araçlar ile yapılan psikolojik bir zorbalık biçimi olarak değerlendirmiştir.

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin olumsuz kullanımıyla gerçekleşen siber zorbalık ile ilgili yapılan çalışmalar bu durumun okullarda yaygın bir sorun olduğunu ortaya koymuştur. Hem yurt dışındaki hem de yurt içindeki araştırmalar incelendiğinde ortaokul, lise ve üniversite öğrencilerin siber zorbalık davranışlarda bulundukları ve siber zorbalığa maruz kaldıkları gözlenmektedir (Ayas, 2011; Monks, Robinson ve Worlidge, 2012; Noret ve Rivers, 2006; Peker ve Eroğlu, 2012; Raskauskas ve Stoltz, 2007; Stys, 2004; Williams ve Guarra, 2007; Ybarra ve Mitchell, 2004).

Türkiye'de ortaokul öğrencileri arasında siber zorbalık ve mağduriyet ile ilgili çalışmalar son yıllarda araştırılmaya başlandığı gözlenmektedir. Ortaokul öğrencilerinin siber zorbalık yapma ve mağdur olma durumlarına ilişkin yapılan bir araştırmada öğrencilerin yaklaşık %46'sının siber zorbalık davranışları sergilediği, %65'inin de siber zorbalık yaşadığı görülmüştür (Peker, 2013b). Arıcak ve diğerleri (2008), ortaokul öğrencilerinin %36'sının siber zorba, %6'sının siber mağdur, %24'ünün de siber zorba-mağdur olduklarını saptamıştır. Serin (2012), ilköğretim öğrencilerinin %9'nun siber zorba, %12'sinin siber mağdur ve %5'nin ise hem siber zorba hem de siber mağdur olduklarını tespit etmiştir. Ayas ve Horzum (2012) ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin yaklaşık %19'unun siber zorbalığa maruz kaldığını, %12'sinin siber zorbalık davranışları sergilediğini bulgulamıştır.

Akbaba ve Eroğlu (2013) ortaokul öğrencilerinin anne ve babalarının eğitim düze-

yinin düşmesinin siber zorbalık yapma davranışlarını arttırdığını, ebeveyn denetiminin artmasının ilköğretim öğrencilerinin siber zorbalık içeren davranışlarda bulunmalarını azalttığını ortaya koymuştur. Başka bir araştırmada, ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin siber zorbalık düzeyi ile öfke düşmanlık, depresyon, kişiler arası duyarlılık ve psikotizm psikolojik belirtileri arasında pozitif bir korelasyon olduğu ortaya çıkarılmıştır (Batmaz ve Ayas, 2013).

Siber zorbalığa maruz kalmanın ruh sağlığı, sosyal ilişkiler, okula devam etme ve akademik başarı üzerinde etkileri olduğu bildirilmektedir. Beran ve Li (2005) siber mağdurların üzülme, sinirlenme, kaygı yaşama, derslere yoğunlaşamama, okul başarısının düşmesi ve devamsızlık yapma gibi problemler yaşadıklarını bulgulamıştır. Eroğlu ve Peker (2011), aileden algılanan sosyal desteğin siber mağduriyeti negatif yönde yordadığını, siber mağduriyetin de arkadaşlardan algılanan sosyal desteği negatif yönde yordadığını bulmuştur. Empatik eğilim (Çiftçi, 2010; Peker, Eroğlu ve Ada, 2012) ve benlik saygısının (Patchin ve Hinduja, 2010) siber zorbalığı yordadığı ortaya çıkarılmıştır.

Eroğlu (2011), yaptığı araştırmada riskli internet davranışların siber zorbalıkla ilişkili davranışları arttırdığını ifade etmiştir. Ayrıca araştırmada aile desteği ve erdem gibi içsel öz-değer alanlarının siber zorbalıkla ilişkili davranışları negatif yönde yordarken, rekabet, onay alma ve akademik yeterlilik gibi dışsal öz-değer alanlarının siber zorbalıkla ilişkili davranışları pozitif yönde yordadığı ortaya konmuştur.

Willard (2007) siber zorbalığın, siber mağdurun duygusal ve sosyal iletişimini olumsuz etkilediğini, arkadaşlık kurmada güçlük yaşamasına neden olduğunu ve sınıf arkadaşlarıyla iletişim kurmada zorlanmasına yol açtığını rapor etmiştir. Çetin, Peker, Eroğlu ve Çitemel (2011), ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmaların siber zorbalığı ve mağduriyeti pozitif yönde yordadığını belirlemiştir. Hinduja ve Patchin (2009) siber zorbalığın stres yaratıcı yaşam koşullarıyla birleştiğinde bireylerin intihar etmeye kadar varabilen davranışlar göstermesine yol açtığını bildirmiştir. Başka bir araştırma da siber zorbalığa maruz kalan kızların erkeklere oranla daha çok boyun eğici bir tutum izledikleri tespit edilmiştir (Eroğlu, Çetin, Güler, Peker ve Pepsoy, 2011).

Menesini, Nocentini ve Camodeca (2011), ahlaki değer yargılarına sahip olmanın, kişinin bir uğraşının ve korumacı olmasının siber zorbalığı negatif yönde yordadığını saptamıştır. Eroğlu (2014), siber zorba, mağdur ve zorba/mağdurlar problemli internet kullanımı ve babanın izleme davranışının yetersiz olması yönüyle siber zorbalığa hiçbir biçimde karışmamış bireylerden farklılaştığını ortaya çıkarmıştır.

Krumbloz, Jäkel, Schultze ve Scheithauer (2012) yaptıkları araştırmada siber zorbalığa maruz kalan kızların dışsal problemlerinin (saldırganlık) arttığını, erkelerin ise hem içsel hem de dışsal problemlerinde değişim gözlenmediğini belirlemiştir. Peker, Eroğlu ve Çitemel (2012), boyun eğicilik düzeyi yüksek erkeklerin, daha çok siber zorbalık yaptıklarını rapor etmiştir.

Duygu, öznel hislerin psikolojik durumu veya karekteristik yapıdaki psikolojik canlanma düşüncesi ve davranışlar olarak tanımlanmaktadır (Peterson, 2006). Duygu ile ilgili alanyazın incelendiğinde pozitif ve negatif duygu sınıflamasına vurgu yapıldığı görülmektedir. Zevk, şefkat, haz, hoşnutluk pozitif duygu olarak tanımlanırken; stres,

suçluluk, üzüntü, kızgınlık, utanma gibi hoşa gitmeyen duygular ise negatif duygular olarak ifade edilmektedir (Cohen ve Pressman, 2006; Diener, Suh ve Oishi, 1997; Gençsöz, 2000; Yik, 2007).

Watson ve Clark (1984) negatif duyguyu kişinin kendini yansıtma konusunda isteksizliği olarak belirtmiştir. Yüksek düzeyde negatif duygu yaşayan insanların kendileri ile ilgili olumsuz hissetme eğiliminde olduğu bildirilmiştir. Negatif duygu kaygı, depresyon, öfke, üzüntü ve düşük benlik değeri ile ilişkili olduğu bulunmuştur (Dyck, Jolly ve Kramer, 1994; Fredrickson, 2001; Russell ve Carroll, 1999). Ayrıca negatif duygusu yüksek bireylerin saldırganlık davranışlarının arttığı bildirilmiştir (Hershcovis ve diğ., 2007; Verona, Patrick ve Lang, 2002).

Negatif duygusu yüksek olan bireyler hatalarının, hayal kırıklıklarının ve eksikliklerinin üzerinde durmaya ve genel olarak dünyanın olumsuz yönlerine odaklanmaya daha fazla eğilimli oldukları ifade edilirken (Bowling ve Eschleman, 2010), negatif duygusu düşük bireylerin hayatlarından daha hoşnut, kendine güvenli ve sakin olarak değerlendirdikleri görülmektedir. Bunun yanısıra negatif duygusu düşük kişilerin günlük yaşam olaylarının yarattığı kızgınlık ve engellenmelere karşı daha fazla direnç gösterdikleri belirtilmektedir (Levin ve Stokes, 1989; Stokes ve Levin, 1990). Ayrıca olumlu duygular ile riskli davranışlar arasında negatif; olumsuz duygular ile riskli davranışlar arasında pozitif düzeyde anlamlı ilişkiler olduğu dile getirilmektedir (Telef, 2014).

Teknolojinin ilerlemesi ile birlikte internet ve cep telefonunun kullanımının özellikle okul çağındaki öğrenciler arasında gittikçe yaygınlaştığı gözlenmektedir. Ayrıca cep telefonundan internete girme, fotoğraf çekme, ses ve görüntü kaydı yapma gibi özelliklerinin olması ve internete her yerden ulaşma imkanının olması öğrencilerin bilgi ve iletişim teknolojilerinin olumsuz kullanımı ile karşılaşmasına yol açabilmektedir. Dolayısıyla internet ve cep telefonu gibi iletişim araçlarının olumsuz kullanımı ortaokulda öğrenim gören öğrenciler arasında siber zorbalık davranışının görülmesine neden olabilmektedir. Bu araştırma da öğrencilerin siber zorbalık ve mağdur olma davranışlarına yol açabilecek etmenlerden birinin de negatif duygu olduğu ön görülmektedir. Bundan dolayı bu araştırmada ortaokul öğrencilerinde negatif duygu, siber zorbalık ve mağduriyet arasındaki ilişkilerin incelenmesi amaçlanmıştır.

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmanın modelini tarama modellerinden ilişkisel tarama modeli oluşturmaktadır. İlişkisel tarama modelleri iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir (Karasar, 2006). Bu araştırmada seçkisiz (yansızlık) örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemde evrene ait çerçevede yer alan tüm birimlerin örneklem için seçilme olasılıklarının eşit olması, evren değerlerinin daha güçlü tahminine yol açacaktır. Bir diğer ifade ile katılımcıların araştırma sürecine dahil olabilmeleri için eşit şansa sahip olurlar (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz, Demirel, 2008; Ekiz, 2013).

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, 2013-2014 eğitim-öğretim yılında Erzurum il merkezindeki 6., 7. ve 8. sınıflarda öğrenim gören 360 ortaokul öğrencilerinden elde edilmiştir. Örneklemi oluşturan öğrencilerin 175 (%48.6) tanesi kız ve 185 (%51.4) tanesi de erkektir. Araştırmaya katılan öğrencilerin %26.38'i (n=95) 6. sınıf; %39.17'si (n=141) 7. sınıf; %34.45'i (n=124) 8. sınıf öğrencisidir.

2.3. Veri Toplama Araçları

2.3.1. Pozitif ve Negatif Duygu Ölçeği

Pozitif ve Negatif Duygu Ölçeği, Watson, Clark ve Tellegens (1988) tarafından öznel iyi oluşu değerlendirmek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek pozitif duygu ve negatif duygu olmak üzere iki boyutta incelenir. 10 pozitif duygu (PD) 10 negatif duygu (ND) ifadesi içeren, her bir maddesi 1 (çok az veya hiç) ile 5 (çok fazla) arasında değerlendirilen ölçek için alınabilecek puanlar her bir duygu için 10 ile 50 arasında değişmektedir. Orijinal ölçeğin iç tutarlılık (Cronbach Alpha) katsayısı pozitif ve negatif duygu için sırasıyla .88 ve .85 olarak belirlenmiştir. Test tekrar test tutarlılığı ise her iki duygu için de .47 olarak bulunmuştur (Watson ve diğ., 1988). Bu ölçeğin Beck Depresyon Envanteri ile korelasyonu pozitif ve negatif duygu için sırasıyla - .65 ve .56 olarak; Durumluk ve Sürekli Kaygı Envanteri, Durumluk Kaygı bölümüyle korelasyonları ise yine pozitif ve negatif duygu için sırasıyla -.35 ve -.51 olarak tespit edilmiştir. Ölçeğin Türkçe adaptasyon çalışması Gençöz (2000) tarafından yapılmıştır. Çalışma sonucunda orijinal ölçekte olduğu gibi 10 pozitif ve 10 negatif duygu maddeleri olmak üzere iki faktörlü bir yapı ortaya çıkarılmıştır. Ölçeğin iç tutarlılık katsayıları sırasıyla .83 ve .86 olarak belirlenmiştir. Ayrıca madde toplam korelasyonu ND faktörü için .35 ile .71 arasında değişirken PD faktörü için .33 ile .67 arasında değişmektedir. Test tekrar test güvenirliği ND .40 PD için .54 olarak tespit edilmiştir. Bu çalışma da negatif duygu ölçeği kullanılmıştır.

2.3.2. Revize Edilmiş Siber Zorbalık Envanteri

Revize Edilmiş Siber Zorbalık Envanteri Topçu ve Erdur-Baker (2010) tarafından geliştirilmiştir. Siber zorbalık ve siber mağduriyet olmak üzere iki paralel formdan ve 28 maddeden oluşan envanterde katılımcılar her bir maddenin kendilerine uygunluk derecesini 4'lü likert tipi 1 (Hiç)'den 4 (Üçten çok)'e kadar derecelendirme kullanarak belirtmektedir. Yapılan açımlayıcı faktör analizi sonucunda siber zorbalık formunun tek bir faktör altında toplandığı ve maddelerin faktör yüklerinin .28 ile .83 arasında değiştiği görülmüştür. Doğrulayıcı faktör analizinden elde edilen uyum iyiliği indeksleri (GFI=.93, AGFI =.89, CFI=.93, NFI=.89, TLI=.90 ve RMSEA= .06) ölçeğin tek faktörlü yapısının iyi uyum verdiğini göstermiştir. Ölçeğin siber mağduriyet formu ise tek faktör içermekte ve maddelerin faktör yükleri ise .21 ve .78 arasında sıralanmaktadır. Doğrulayıcı faktör analizinden elde edilen uyum iyiliği indeksleri modelin kabul edilebilir uygunlukta (GFI =.93, AGFI =.90, CFI=.89, NFI=.84, TLI=.86 ve RMSEA = .06) olduğunu göstermektedir. Siber zorbalık envanterinin ölçüt-bağıntılı geçerliği için yapılan çalışmada siber zorbalık formu ile geleneksel zorbalık envanterinin geleneksel zorbalık formu arasında olumlu bir ilişki ($r= .45$, $p<.001$) bulunmuştur. Yine benzer biçimde siber zorbalık envanterinin siber mağduriyet formu ile geleneksel zorbalık en-

vanterinin geleneksel mağduriyet formu arasında da olumlu bir ilişki (r= .36, p<.001) olduğu belirlenmiştir. Siber zorbalık envanterinin siber zorbalık formu ile siber mağduriyet formu arasında da anlamlı bir ilişki (r= .36, p<.001) olduğu görülmüştür. Envanterin siber zorbalık formundan puanlar yükseldikçe siber zorbalık yapmanın ve siber mağduriyet formundan alınan puanlar yükseldikçe ise siber zorbalığa maruz kalmanın arttığı ifade edilmektedir.

2.4. Verilerin Analizi

Bu araştırmada negatif duygu ile siber zorbalık ve mağduriyet arasındaki ilişkiler Pearson Momentler Çarpım Korelasyon Katsayısı ve negatif duygunun siber zorbalık ve mağduriyet üzerindeki yordayıcı etkisi yapısal eşitlik modeli kullanılarak belirlenmiştir. Analizler LISREL 8.54 ve SPSS 21.00 programları aracılığıyla yapılmıştır.

3. Bulgular ve Yorumlar

Negatif duygu ile siber zorbalık ve siber mağduriyet arasında anlamlı ilişkilerin olup olmadığı belirlemek amacıyla yapılan korelasyon analizi sonuçları Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Negatif Duygu, Siber Zorbalık ve Siber Mağduriyet Arasındaki Korelasyon Analiz Sonuçları

Değişkenler	1	2	3
1.Negatif Duygu			
2.Siber Zorbalık	.19*		
3.Siber Mağduriyet	.21*	.46*	
$\overline{x}$	21.12	16.12	17.47
Ss	6.39	3.35	5.29

**p<.05*

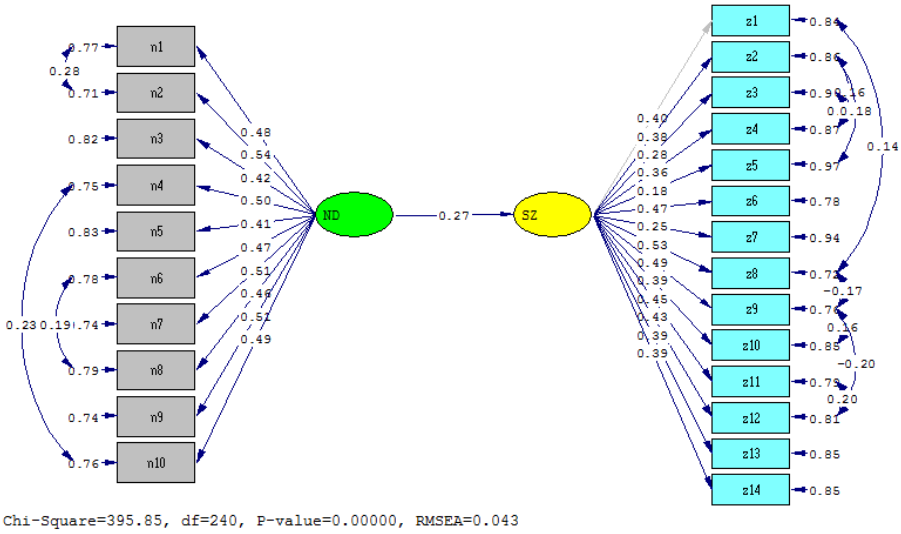
Tablo 1 incelendiğinde negatif duygu ile siber zorbalık ve mağduriyet arasında anlamlı ilişkilerin olduğu gözlenmiştir. Negatif duygunun siber zorbalık (r=.19, p< .05) ve siber mağduriyet (r=.21, p< .05) ile düşük düzeyde, pozitif yönde anlamlı bir ilişki içerisinde olduğu görülmektedir. Ayrıca siber zorbalık ve siber mağduriyet arasında orta düzeyde, pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir (r=.46, p< .05).

Yapısal Eşitlik Modeli

Yapısal eşitlik modeli uygulanmadan önce modelin varsayımları araştırılmıştır. Verilerin çok değişkenlik normallik varsayımı LISREL ile yapılmıştır. Bu testlerin sonucunda verilerin normal dağılım gösterdiği belirlenmiştir. Varyans kovaryans matrislerinin eşitliği için yapılan Box's M testi sonucunda elde edilen istatistiksel olarak anlamlı olmayan sonuçlar homojenlik varsayımının karşılandığını göstermiştir. Değişkenler arasındaki kolerasyonlar (r≤ .90) çoklu bağıntı sorunu bulunmadığını göstermektedir (Tabachnick ve Fidel, 2007). Çok değişkenli artık veriler Mahalanobis uzaklığıyla he-

saplanmış ve bunun sonucunda artık olduğu belirlenen 6 verinin silinmesine karar verilmiştir.

Negatif duygu ve siber zorbalık arasındaki yapısal model analizi şekil 1'de gösterilmiştir.

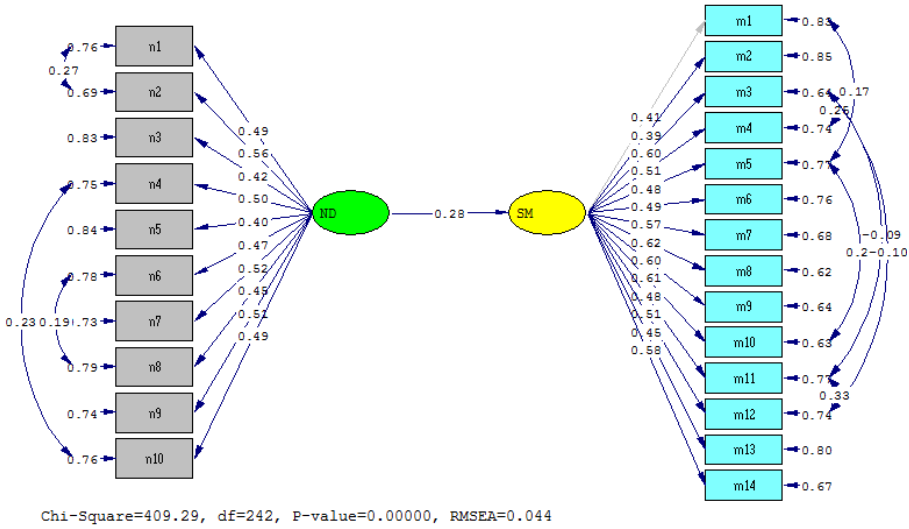
Şekil 1. Negatif Duygu ve Siber Zorbalık Arasındaki Yapısal Model Analizi

Şekil 1'den görüldüğü gibi negatif duygunun siber zorbalığı pozitif yönde yordadığı (standardize edilmiş katsayı .27; t=3.32, p< .05) belirlenmiştir. Negatif duygunun siber zorbalığın %7.4'ünü açıkladığı gözlenmektedir. Uyum iyiliği indeksleri negatif duygunun siber zorbalığı yordamasına yönelik modelin iyi düzeyde uyum verdiğini göstermektedir (Hu ve Bentler, 1999). Negatif duygunun siber zorbalığı yordamasına ilişkin uyum iyiliği indeksleri tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Negatif Duygu ve Siber Zorbalık Arasındaki Uyum İyiliği Modeli

Uyum İndeksi	Hesaplanan Uyum İndeksi	Kabul Edilebilir Uyum İndeksi	Mükemmel Uyum İndeksi
$\chi 2$	395.85		
df	240		
$\chi 2$/df	1.64	$\chi 2/df \leq 5$	$\chi 2/df \leq 2$
GFI	.92	.90 ≤ GFI < .95	.95 ≤ GFI ≤ 1.00
NFI	.90	.90 ≤ NFI < .95	.95 ≤ NFI ≤ 1.00
CFI	.92	.90 ≤ CFI < .95	.95 ≤ CFI ≤ 1.00
RMSEA	.043	.05 < RMSEA ≤ .08	0 ≤ RMSEA ≤ .05
SRMR	.054	.05 ≤ SRMR ≤ .08	0 ≤ SRMR ≤ .05

Negatif duygu ve siber mağduriyet arasındaki yapısal model analizi şekil 2'de gösterilmiştir.

Şekil 2. Negatif Duygu ve Siber Mağduriyet Arasındaki Yapısal Model Analizi

Şekil 2'den görüldüğü gibi negatif duygunun siber mağduriyeti pozitif yönde yordadığı (standardize edilmiş katsayı .28; t=3.74, p< .05) saptanmıştır. Negatif duygunun siber zorbalığın %8'ini açıkladığı görülmektedir. Uyum iyiliği indeksleri negatif duygunun siber mağduriyeti yordamasına yönelik modelin iyi düzeyde uyum verdiğini ortaya koymaktadır (Hu ve Bentler, 1999). Negatif duygunun siber mağduriyeti yordamasına ilişkin uyum iyiliği indeksleri tablo 3'de gösterilmiştir.

Tablo 3. Negatif Duygu ve Siber Mağduriyet Arasındaki Uyum İyiliği Modeli

Uyum İndeksi	Hesaplanan Uyum İndeksi	Kabul Edilebilir Uyum İndeksi	Mükemmel Uyum İndeksi
$\chi 2$	409.29		
df	242		
$\chi 2$/df	1.69	$\chi 2/df \leq 5$	$\chi 2/df \leq 2$
GFI	.91	.90 ≤ GFI < .95	.95 ≤ GFI ≤ 1.00
NFI	.90	.90 ≤ NFI < .95	.95 ≤ NFI ≤ 1.00
CFI	.96	.90 ≤ CFI < .95	.95 ≤ CFI ≤ 1.00
RMSEA	.044	.05 < RMSEA ≤ .08	0 ≤ RMSEA ≤ .05
SRMR	.054	.05 ≤ SRMR ≤ .08	0 ≤ SRMR ≤ .05

4. Tartışma

Bu araştırmada negatif duygunun siber zorbalık ve mağduriyet üzerindeki yordayıcı etkisi incelenmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgular, negatif duygunun siber zorbalığı ve mağduriyeti pozitif yönde yordadığını göstermiştir. Uyum iyiliği indeksleri, modelin kabul edilebilir uygunlukta olduğuna ve modelin kendisini oluşturan gözlenen ve örtük değişkenler arasındaki ilişkileri yeterince açıklayabildiğine işaret etmektedir.

Araştırma sonucunda negatif duygunun siber zorbalığı pozitif yönde yordadığı görülmüştür. Araştırma bulguları öğrencilerin yaşadığı suçluluk, üzüntü, kızgınlık gibi negatif duyguların artmasıyla birlikte siber zorbalık davranışlarınında artacağını göstermektedir. Bu sonuç Arıcak (2009); Batmaz ve Ayas (2013); Dilmaç (2009); Dilber (2013)'in bulgularıyla tutarlılık göstermektedir. Siber zorbalık davranışında bulunan öğrencilerin intikam (Dilber, 2013; Raskauskas ve Stoltz, 2007; Yaman ve Peker, 2012), öfke ve düşmanlık (Arıcak, 2009; Batmaz ve Ayas, 2013; Palmer ve Thakordas, 2005; Pornari ve Wood, 2010); saldırganlık (Dilmaç, 2009) gibi olumsuz duygular yaşaması ve suçluluk duygusu hissetmemesi (Dilber, 2013) sanal ortamda zorbalık davranışında bulunmalarının nedeni olarak değerlendirilebilir.

Araştırma sonuçlarına bakıldığında sanal ortamda zorbaca davranışlar gösteren bireylerin negatif duyguya sahip olduğu görülmektedir. Negatif duygusu yüksek olan bireylerin olumsuz olaylara karşı daha duyarlı olmaları, kolayca öfkelenebilmeleri, daha dürtüsel ve tepkisel bir şekilde hareket edip etkili başa çıkma becerileri gösterememeleri (Bowling ve Eschleman, 2010), kendilerini inciten kişileri daha düşmanca algılamaları (Stokes ve Levin, 1990), bu kişilerin bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanırken daha saldırganca davranmasına yol açabilmektedir. Bu bilgiler ışığında negatif duygu yaşanması durumunda bu kişilerin sanal ortamda daha saldırgan davranışlar gösterebileceği düşünülebilir.

Araştırmanın diğer bir bulgusunda negatif duygunun siber mağduriyeti yordadığı bulunmuştur. Bu bulgu, negatif duygu durumuna sahip öğrencilerin sanal ortamda da zorbalığa maruz kalabileceğini ortaya koymaktadır. Bu sonuç negatif duygusu yoğun olan kişilerin çeşitli psikolojik sorunlar yaşayabileceği şeklinde değerlendirilebilir. Nitekim araştırmacılar siber zorbalığa maruz kalan bireylerin depresif belirtiler (Aoyama, 2010; Ybarra, Alexander ve Mitchell, 2005; Ybarra, 2004), intiharı düşünme ve kendine zarar verme (Schneider, O'Donnell, Stueve, Robert, 2012), sosyal kaygı (Dempsey, Sulkowski ve Storch, 2009; Juvonen ve Gross, 2008) gibi psikolojik sorunlar yaşayabileceklerini ortaya koymuştur.

Negatif duygunun psikolojik problemlerle ilgili belirtiler içinde yer aldığı düşünüldüğünde, bu belirtilere sahip bireylerin kendilerini ifade etmelerindeki ve sosyal becerilerindeki yoksunluk, bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanırken olumsuz davranışlara maruz kalmalarına neden olabilmektedir. Dolayısıyla negatif duygusu yoğun kişiler siber zorbalığa maruz kalmada daha fazla risk faktörü taşıyabilmektedir. Ayrıca bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanırken ses, jest ve mimikler gibi sosyal ipucu eksikliği bireylerin diğerleriyle iletişim kurarken bilgi eksikliğine neden olmaktadır. Bunun sonucunda da sanal ortamda kurulan iletişimde çarpıtmalar ve yanlış değerlendirmeler ortaya çıkabilmektedir.

Araştırmanın sonucunda negatif duygunun siber zorbalığı ve mağduriyeti pozitif yönde açıkladığı görülmüştür. Bu sonuç siber zorbalık ve mağduriyete yönelik müdahale çalışmalarına ışık tutacağı düşünülmektedir. Bununla birlikte siber zorbalık ve mağduriyetin ilişkin önemli bulgular içeren bu araştırmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Öncelikle araştırma örnekleminin sadece ortaokul öğrencilerinden oluşması çalışma ile ilgili genelleme yapmayı kısıtlamaktadır. Farklı okul türlerinde ve eğitim kademelerinde çalışma tekrarlanabilir. Böylelikle negatif duygu, siber zorbalık ve mağduriyet arasındaki ilişkilerin daha belirgin bir biçimde anlaşılması sağlanabilir. Ayrıca çalışmanın diğer bir sınırlılığı da tek bağımsız değişkenin araştırmada kullanılmasıdır. Bundan sonraki çalışmalarda daha fazla değişken alınması önerilebilir.

Siber zorbalık olaylarını önlemeye yönelik yapılacak çalışmalarda özellikle negatif duygunun kontrolüne yönelik çalışmaların yapılmasına ihtiyaç duyulduğu bu araştırma bulgularıyla da görülmektedir. Dolayısıyla okul psikolojik danışmanının bu tür durumlarla karşılaşan öğrencilere psikolojik destek sağlaması ve önleyici rehberlik hizmeti sunması siber zorbalık davranışının azalmasına katkı sağlayacağı ifade edilebilir.

5. Kaynakça

Akbaba, S. ve Eroğlu, Y. (2013). İlköğretim öğrencilerinde siber zorbalık ve mağduriyetin yordayıcıları, Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 26(1), 105-121.

Aoyoma, I. (2010). Cyberbullying: What are the psychological profiles of bullies, victims and bully-victims? Unpublished Doctoral Dissertation. Graduate Faculty of Baylor University, Texas.

Arıcak, O. T. (2009). Psychiatric symptomatology as a predictor of cyberbullying among university students, Eurasian Journal of Educational Research, 34, 167-184.

Arıcak, T., Siyahhan, S., Uzunhasanoğlu, A., Sarıbeyoğlu, S., Çıplak, S., Yılmaz, N. ve Memmedov, C. (2008). Cyberbullying among Turkish adolescents, Cyber Psychology & Behavior 11(3), 253-262.

Ayas, T. (2011, Ekim). Lise öğrencilerinin sanal zorba ve mağdur olma yaygınlığı. 11. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi'nde sunulmuş bildiri. İzmir, Türkiye.

Ayas, T. ve Horzum, M.B. (2012). İlköğretim öğrencilerinin sanal zorba ve mağdur olma durumu, İlköğretim Online, 11(2), 369-380.

Batmaz, M. ve Ayas, T. (2013). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerin psikolojik belirtilere göre sanal zorbalık düzeylerinin yordanması, Sakarya University Journal of Education, 3(1), 43-53.

Beran,T. ve Li, Q. (2005). Cyber harassment: A study of new method for an old behavior, Journal of Educational Computing Research, 32(3), 265-277.

Bowling, N. A., Eschleman, K. J. (2010). Employee personality as a moderator of the relationships between work stressors and counterproductive work behavior, Journal of Occupational Health Psychology, 15 (1), 91-103.

Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E.K, Akgün, Ö.E, Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2008). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Pegem Akademi.

Cohen, S. ve Pressman, S.D. (2006). Positive affect and healt, Current Direction in Psychological Science 15(3), 122-125.

Çetin, B., Eroğlu, Y., Peker, A., Akbaba, S. ve Pepsoy, S. (2012). Ergenlerde ilişkisel-karşılıklı bağımlı benlik kurgusu, siber zorbalık ve psikolojik uyumsuzluk arasındaki ilişkinin incelenmesi, Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 12(2), 637-653.

Çetin, B., Peker, A., Eroğlu, Y. ve Çitemel, N. (2011). Siber zorbalığın ve mağduriyetin bir yordayıcısı olarak ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar: Ergenler için bir ön çalışma, International Online Journal of Educational Sciences, *3*(3), 1064-1080.

Çifçi, S. (2010). Dokuzuncu sınıf öğrencilerin sanal zorbalık düzeyleri ile empatik eğilim düzeyleri arasındaki ilişki**.** Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**.** Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat.

Dempsey, A.G., Sulkowksi, M.L. ve Storch, E.A. (2009). Diffrences between peer victimization in cyber and physical settings and associated psychosocial settings and associated psychosocial adjustment in early adolescence, Psychology in the Schools, 46, 962-972.

Dilmaç, B. (2009). Sanal zorbalığı yordayan psikolojik ihtiyaçlar: Lisans öğrencileri için bir ön çalışma, Educational Sciences: Theory & Practice 9(3), 1291-1325.

Dilber, Y. (2013). Ergenlerde görülen siber zorba/mağdur yaşantılarının utanç/suçluluk ve intikam duyguları çerçevesinde incelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.

Diener, E., Suh, E. ve Oshi, S. (1997). Recent findings on subjective well-being, Indian Journal of Clinical Psychology, 24(1), 25-41.

Dyck, M. J., Jolly, J. B. ve Kramer, T. (1994). An evaluation of positive affectivity, negative evaluation of PANAS: Affectivity, and hyperarousal as markers for assessing between syndrome relationships, Personality and Individual Differences, 17*,* 637–646.

Ekiz, D. (2013). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Anı yayıncılık.

Eroğlu, Y. (2014). Ergenlerde siber zorbalık ve mağduriyeti yordayan risk etmenlerini belirlemeye yönelik bütüncül bir model önerisi. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Uludağ Üniversitesi, Bursa.

Eroğlu, Y. (2011). Koşullu öz-değer riskli internet davranışları ve siber zorbalık/mağduriyet arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.

Eroğlu, Y. ve Peker, A. (2011). Aileden ve arkadaştan algılanan sosyal destek ve siber mağduriyet: Yapısal eşitlik modeliyle bir inceleme, Akademik Bakış Dergisi, 27,1-20.

Eroğlu, Y., Çetin, B., Güler, N., Peker, A. ve Pepsoy, S. (4-6 July 2011). From cybervictimization to coping ways of stress: Gender as moderator. Chova, L.G., Belenguer, D.M. ve Martinez, A.L. (Eds.) Proceedings of EDULEARN11 Conference. Barcelona: Spain.

Fredrickson, B. (2001). The role of positive emotions in positive psychology: The broaden-and-build theory of positive emotions, American Psychologist, 56(3), 218-226.

Gençöz, T. (2000). Pozitif ve Negatif Duygu Ölçeği: Geçerlilik ve güvenirlik çalışması, Türk Psikoloji Dergisi, 15(46), 19-26.

Hershcovis, M. S., Turner, N., Barling, J., Arnold, K. A., Dupre, K. E. Inness, M., LeBlanc, M. M. ve Sivanathan, N. (2007). Research reports: Predicting workplace aggression: A meta-analysis, Journal of Applied Psychology, 92, 228-238.

Hinduja, S. ve Patchin, J.W. (2009). Bullying Beyond The Schoolyard: Preventing and Responding to Cyberbullying*.* California: Carwin Press.

Hu, L. T. ve Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structural analysis: Conventional criteria versus new alternatives, Structural Equation Modelling, 6 (1), 1-55.

Juvonen, J. ve Gross, E.F. (2008). Extending the school grounds? Bullying experiences in cyberspace, Journal of School Health, 78, 496-505.

Karasar, N. (2006). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Krumbholz, A.S., Jäkel, A., Schultze, M. & Scheithauer, H. (2012). Emotional and behavioural problems in the context of cyberbullying: A longitudinal study among german adolescents, Emotional and Behavioural Difficulties 17(3-4), 329–345.

Levin, I. ve Stokes, J. (1989). Dispositional approach to job satisfaction: Role of negative affectivity, Journal of Applied Psychology, 74, 752-758.

Menesini, E., Nocentini, A. ve Camodeca, M. (2011). Morality, values, traditional bullying and cyberbullying in adolescence, British Journal of Developmental Psychology, 31 (1), 1-14.

Monks, C.P., Robinson, S. ve Worlidge, P. (2012). The emergence of cyberbullying: a survey of primary school pupils' perceptions and experiences, School Psychology International, *33*(5), 477-491.

Noret, N. ve Rivers, I. (2006). The prevalence of bullying by text messageor email: Result of a four year study. Poster presented at British psychological society Annual Conference, Cardifft.

Palmer, E. ve Thakordas, V. (2005). Relationship between bullying and scores on the Buss-Perry agression questionnaire among imprisoned male offenders, Aggressive Behavior, 31, 56-66.

Patchin, j. W. ve Hinduja, S. (2010). Cyberbullying and self-esteem, Journal of School Health, 80 (12), 614-621.

Patchin, J.W. ve Hinduja, S. (2006). Bullies move beyond the school yard: A preliminary look at cyber bullying, Youth Violence and Juvenile Justice, 4(2), 148-169.

Peker, A. (2013a). İnsani değerler yönelimli psiko-eğitim programının problemli internet kullanımı ve siber zorbalık üzerindeki etkisi. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Sakarya Üniversitesi, Sakarya.

Peker, A. (2013b, Kasım). Ortaokul öğrencilerinin siber zorba ve siber mağdur olma durumu. 5.Uluslararası Risk Altında ve Korunması Gereken Çocuklar Sempozyumu'nda sunulmuş bildiri. Antalya, Türkiye.

Peker, A. ve Eroğlu, Y. (2012, Nisan). Ergenlerde siber zorbalığın ve mağduriyetin yordayıcıları olarak cinsiyet, sınıf düzeyi, yaş ve okul türü. Sarı, İ. & Özdemir, M. (Editörler). 4.Uluslararası Risk Altında ve Korunması Gereken Çocuklar Sempozyumu kitabı. Çocuk ve Bilişim. Polis Akademisi Başkanlığı Suç Araştırmaları Merkezi (SAMER), 210-227.

Peker, A., Eroğlu Y. ve Ada, Ş. (2012). Ergenlerde siber zorbalığın ve mağduriyetin yordayıcılarının incelenmesi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 12(2), 185-206.

Peker, A., Eroğlu Y. ve Çitemel, N. (2012). Boyun eğici davranışlar ile siber zorbalık ve siber mağduriyet arasındaki ilişkide cinsiyetin aracılığının incelenmesi, Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 9 (1), 205-221.

Peterson, C. (2006). A Primer in Positive Psychology. New York: Oxford University Press.

Pornari, D. ve Wood, J. (2010). Peer and cyber aggression in secondary school students: The role of moral disengagement, hostile attribution bias, and outcome expectancies, Aggressive Behavior, 36, 81-94.

Raskauskas, J. ve Stoltz, A.D. (2007). Involvement in traditional and electronic bullying among adolescents, Developmental Psychology, 43, 564-575.

Russell, J. ve Carroll, J. (1999). On the bipolarity of positive and negative affect, Psychological Bulletin, 125(1), 3-30.

Schneider, S.K., O'Donnell, L., Stueve, A. ve Robert, W. S. (2012). Cyberbullying, School bullying, and psychological distress: A regional census of high school students, American Journal of Public Health, 102 (1), 171-177.

Serin, H. (2012). Ergenlerde siber zorbalık / siber mağduriyet yaşantıları ve bu davranışlara ilişkin öğretmen ve eğitim yöneticilerinin görüşleri. Yayımlanmamış Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Shariff, S. ve Gouin, R. (2005). Cyber-dilemmas: Gendered hierarchies free expression and cybersafety in schools, presented at safety and security in a networked world: Balancing cyber-rights and responsibilities. Oxford Internet Institute Conference, Oxford, U.K.

Stokes, J. ve Levin, I. (1990). The development and validation of a measure of negative affectivity, Journal of Social Behavior and Personality, 5, 173-186.

Syts, Y. (2004). Beyond the schoolyard: Examining electronic bullying among Canadian youth. Unpublished Master Thesis. Carleton University, Ottawa, Ontario.

Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2007). Using Multivariate Statistics (5th ed.). New York, NY: Allyn and Bacon.

Telef, B. B. (2014). Ergenlerde olumlu ve olumsuz duygular ile riskli davranışlar arasındaki ilişkinin incelenmesi, Kastamonu Eğitim Dergisi, 22(2), 591-604.

Topçu, Ç. ve Erdur-Baker, Ö. (2010). The revised cyberbullying inventory (RCBI): Validity and reliability studies, Procedia and Social Behavioral Sciences, 5, 660-664.

Watson, D. ve Clark, L. A. (1984). Negative affectivity: The disposition to experience a versive emotional states, Psychological Bulletien, 96, 463-490.

Watson, D., Clark, L.A. ve Tellegen, A. (1988). Development and validation of brief measure of positive and negative affect: The PANAS Scale, Journal of Personalty and Social Psychology, 54, 1063-1070.

Williams, K..R. ve Guerra, N.G. (2007). Prevalence and predictors of internet bullying, Journal of Adolescent Health, 41, 51-58

Willard, N. (2007). Cyberbullying and Cyberthreats: Responding to The Challenge of Online Social Aggression, Threats, Anddistress.Illionis: Champaign Research Press.

Verona, E., Patrick, J. C. ve Lang, A. R. (2002). A direct assesment of the role of the state and trait negative emotion in agressive behaviour, Journal of Abnormal Psychology, 111, 249-258.

Yaman, E. ve Peker, A. (2012). Ergenlerin siber zorbalık ve siber mağduriyete ilişkin algıları, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 11(3), 819 -833.

Ybarra, M. (2004). Linkages between depressive symptomatology and internet harassment among young regular internet users, CyberPsychology& Behavior, 7(2), 247-257.

Ybarra, M.L., Alexander, C. ve Mitchell, K.J. (2005). Depressive symptomatology, youth internet use, and online interactions: A national survey, Journal of Adolescent Health, 36, 9-18.

Ybarra, M.L. ve Mitchell, K. J. (2004). Online agressor/targerts, aggressors, and targetst: A comparison of associated youth characteristics, Journal of Child Psychology and Psychiatry, 45, 1308-1316.

Yik, M. (2007). Culture, gender and bipolarity of momentary affect, Cognition & Emotion, 21(3), 664-680.

Extended Abstract

Purpose and Importance: Cyber bullying is defined as the use of information and communication technologies to support deliberate, repeated, and hostile behaviour by an individual or group, that is intended to harm others (Willard, 2007). Patchin and Hinduja (2006) defined cyber bullying as using information and communication technologies to send hurtful messages to others and act socially aggressive. Also Shariff and Gouin (2005) defined cyber bullying as the wilful use of the communication technologies including internet, e-mail, and blogs to insult, denigrate, and make fun of others.

Researches on prevalence of cyber bullying and cyber victimization (Arıcak, 2009; Beran & Li, 2005; Dilmaç, 200; Raskauskas & Stoltz, 2007; Ybarra & Mitchell, 2004) have indicated that cyber bullying and cyber victimization is common. Research on this topic is still at an early stage of investigation because it appeared a few years ago as the use of technological devices such as internet and mobile phones by adolescents has increased. Recently, a large body of research has examined the association between cyber bullying and some variables such as risky internet behaviour, frequency use of electronical devices, and self-esteem. However, to date, studies have not examined impact of negative affect on cyber bullying and cyber victimization. Therefore, the aim of the current study is to investigate effect of negative affect on cyber bullying and cyber victimization.

Method: The study was conducted based on general survey model. General survey models in a universe composed of many elements to arrive at a generally judgment about the universe is the arrangements of the scan performed on a sample of the universe to be taken. Relational scanning models are the researches to determine the exchange between two or more number of variables (Karasar, 2006). Participants were 360 secondary school 175 (48,6 %) were female, 185 (51,4 %) were male eir ages ranged from 12 to 14 years and the mean age of the participants was 13.3 years. 95 of the students (26.38%) were in the 6th grade, 141 of

them (39.17%) in the 7th grade and 124 of them (34.45%) were in the 8th grade. In this study, Negative Affect Scale and The Revised Cyber Bullying Inventory were applied. In correlation analysis, engage in cyber bullying and exposure to cyber bullying were found positively related to negative affect. Data were analyzed using SPSS 21.00 and LISREL 8.54.

Findings: Before applying SEM, the assumptions of SEM were investigated. Multivariate normality tests that check a given data set of similarity to the multivariate normal distribution were conducted with LISREL. The results of these tests indicated evidence sufficient to show that data were normally distributed. Box's M test for the equality of variance–covariance matrices resulted in statistically insignificant results, indicating that the assumption of homoscedasticity had been met. Pearson correlation tests revealed no multicollinearity problem between the subscales of the negative emotion with cyber bullying and cyber victimization.

This study revealed that positive correlation had a negative affect with cyber bullying ($r= .19$, $p<.00$) and cyber victimization ($r= .21$, $p<.00$). According to the result the structural model, the findings indicated that relationships were between secondary students negative affect, cyber bullying and cyber victimization.

According to path analysis results, cyber bullying and cyber victimization was predicted positively by negative affect. Results of structural equation modeling related prediction cyber bullying of negative affect revealed that the model was well fit ($\chi 2/sd= 1.64$, RMSEA=.043, GFI=.92, CFI=.92, NFI=.90, SRMR=.054). Negative affect predicted 7.4% of cyber bullying variances. Results of structural equation modeling related prediction cyber victimization of negative affect revealed that the model was well fit ($\chi 2/sd= 1.69$, RMSEA=.044, GFI=.91, CFI=.96, NFI=.90, SRMR=.054). Negative affect predicted 8% of cyber victimization variances.

Results and Discussion: This study indicates that the negative affect influences cyber bullying and cyber victimization. According to these findings, it was found that when negative affect increase in adolescents, cyber bullying and cyber victimization enhance. According to path analysis results, cyber bullying was predicted positively by negative affect. This finding is similar to finding of Arıcak (2007)'s, Batmaz & Ayas (2013)'s, Dilmaç (2009)'s and Dilber (2013)'s study. Another result of research on, cyber victim was explained positively by negative affect. This finding is cohere to finding of Aoyama (2010)'s, Ybarra, Alexander & Mitchell (2005)'s, Ybarra (2004)'s, Dempsey, Sulkowski & Storch (2009)'s, Juvonen & Gross (2008)'s study.

Although cyber bullying is a condition which started to be studied in recent years, it may become a problem as important as with the rapid increase of technological developments. Since cyber bullying cases may happen anywhere and in any way, the attempts of teachers and the students for preventing it may not be enough. This study has several implications for preventing cyber bullying. Because, secondary students with high negative affect are more likely to be cyber bullying and cyber victimization. However, it should be taken into account that having a sample of secondary school students only was an important limitation of this study. Further studies may choose their samples from different types of schools. Cyber bullying and cyber victimization on different sample groups other than secondary school students

School psychological counsellors can increase activities concerning coping with positive-negative affect in order to prevent cyber bullying and cyber victimization behaviours. It is important for school counselors to develop prevention strategies helping secondary students reduce negative affect and training them to improve positive affect.